

SPREČAVANJE PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

1,40

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Razviti sistem koji bi omogućio bolju saradnju Uprave, ostalih nadzornih organa i obveznika, sa ciljem boljeg sprovođenja propisa sa akcentom sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, a ne na opterećivanje obveznika brojnim formalnostima kroz npr. uspostavljanje radne grupe, koja bi se redovno sastajala kako bi pratila primenu propisa uz učešće predstavnika nadležnih organa.	2009			√
Napraviti analizu novih suštinskih izmena propisa u ovoj oblasti i predložiti sastanak sa Vladom RS radi unapređenja zakonskog okvira.	2020			√
Nastaviti sa radom na usaglašavanju domaćih propisa i zakona sa evropskim standardima i zahtevima.	2023		√	
Usvojiti inicijative strukovnih udruženja za izuzimanje određenih poslovnih odnosa iz obaveza propisanih Zakonom (npr. riziko osiguranje).	2019			√
Nastaviti sa organizovanjem adekvatnih seminara i radionica u cilju sprovođenja odgovarajućih obuka za lica na koje se Zakon primenjuje, sa ciljem povećanja efikasnosti njegove primene.	2011		√	

STANJE

U 2023. godini bilo je manjih izmena Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Službeni glasnik Republike Srbije br. 113/2017, 91/2019, 153/2020. i 92/2023, u daljem tekstu: Zakon). Nova verzija Zakona je stupila na snagu 04. novembra 2023. godine, a ista je počela sa primenom 04. februara 2024. godine. Prethodne izmene Zakona bile su 2020. godine, i to pre svega radi usklađivanja sa Zakonom o digitalnoj imovini („Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 153/2020) kao i radi potpunog usklađivanja sa Preporukom 15 FATF i u velikoj meri sa tzv. Petom direktivom (EU).

Aktuelna izmena Zakona nije velika, i jedina značajna izmena predstavlja uvođenje novog obveznika, i to Centralnog registra, depoa i kliringa hartija od vrednosti. Aktuelnim izmenama je takođe ostavljen rok od tri meseca od dana stupanja na snagu za usklađivanje propisa donetih na osnovu Zakona sa novim izmenama.

U cilju realizacije aktuelnih izmena, Komisija za hartije od vrednosti je 22. januara 2024. godine donela Listu indikatora za prepoznavanje lica i transakcija za koje postoje osnovi sumnje da se radi o pranju novca i finansiranju terorizma za Centralni registar, depo i kliring hartija od vrednosti.

Osim toga, i NBS je u 2024. godini donela četiri nove liste indikatora za prepoznavanje osnova sumnje da se radi o pranju novca ili finansiranju terorizma, i to za banke, obveznike iz oblasti životnog osiguranja, društva za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondom i davaoce finansijskog lizinga.

Na međunarodnom planu, Uprava za sprečavanje pranja novca zaključila je sporazum o saradnji i razmeni informacija sa finansijsko-obaveštajnom službom Japana, čiji je cilj nesmetana i brza razmena finansijsko-obaveštajnih podataka preko zaštićenog veb sajta Egmont grupe (telo koje čine finansijsko - obaveštajne službe 174 države i jurisdikcije sveta).

POBOLJŠANJA

Internacionalni centar za povraćaj imovine u okviru Bazel instituta za dobro upravljanje (Basel AML Index) je rangirao Republiku Srbiju na 97. mestu na listi država sa najvećim stepenom rizika, što je znatno poboljšanje u odnosu na rangiranje prethodne godine kada je Republika Srbija bila na 78. mestu, a još značajnije u odnosu na 2022. godinu kada je Republika Srbija bila na 46. mestu.

Osim toga, značajna poboljšanja Republike Srbije su zabeležena u poslednjem izveštaju MONEYVAL-a

(Komiteta eksperata za evaluaciju mera za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma kao stalnog nadzornog tela Saveta Evrope) iz decembra 2023. godine. Zapažen je znatni napredak Republike Srbije u rešavanju nedostataka identifikovanih u prethodnom izveštaju MONEYVAL-a iz novembra 2021. godine, odnosno napredak u pogledu tehničke usklađenosti. U skladu sa ovim, MONEYVAL je utvrdio da sada postoji pretežna usklađenost sa Preporukom 15 FATF, dok je ranije postojala samo delimična usklađenost.

Prema izveštaju, Republika Srbija je implementirala svih 40 Preporuka na nivou pretežne usklađenosti / usklađenosti, te stoga neće biti potrebno dalje izveštavanje u okviru 5. kruga evaluacija MONEYVAL-a.

Zakon koji je na snazi, ali i ostali doneti propisi, gotovo su u potpunosti usaglašeni sa relevantnim direktivama EU i međunarodnim standardima i konvencijama u ovoj oblasti, što je od posebnog značaja za strane investitore.

Savet stranih investitora podržava inicijativu da se nastavi sa unapređenjem zakonskog okvira, ali i sa intenzivnim praćenjem primene svih donetih propisa kao i sa saradnjom sa svim nadležnim državnim organima, uz nadu da će i ova nova zakonska rešenja doneti preko potrebnu pravnu sigurnost, uzimajući u obzir specifičnosti pravnog okvira.

Na kraju, državni organi su bili aktivni u održavanju nekoliko radionica i seminara namenjenih kako obveznicima tako i članovima nadzornih organa i pravosuđa na temu kako unapređenja kapaciteta nadzornih organa u ispunjavanju njihovih obaveza i nadzoru zasnovanom na rizicima, tako i

prijavi sumnjivih transakcija i primeni zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma.

PREOSTALI PROBLEMI

Savet stranih investitora naglašava da je neophodno da se ostvari dobra saradnja između svih nadležnih državnih organa i investitora, kompanija, strukovnih udruženja i poslovnih organizacija, kako bi primena Zakona bila uspešna.

I pored značajne usaglašenosti zakonodavstva sa pravilima EU, potrebno je izvršiti još izmena zakona i propisa i to na osnovu izveštaja Komiteta Saveta Evrope MONEYVAL, a radi postizanja pretežne usklađenosti sa svih četrdeset Preporuka MONEYVAL-a. Takođe je neophodno osigurati pravilnu i potpunu primenu svih usvojenih regulativa u praksi.

Problemi koji preostaju jesu postojanje nekoliko nadzornih organa sa neretko različitim stavovima u smislu primene propisa, nepreciznost pojedinih zakonskih rešenja, zakonska rešenja koja su ponekad i stroža od zahteva relevantnih stranih i EU propisa, ali i od propisa zemalja u okruženju – kao na primer obavezno licenciranje ovlašćenih lica i njihovih zamenika i obaveza pribavljanja izvoda iz registra za sve kompanije u vlasničkom lancu klijenta, česti i nejasni zahtevi nadzornih organa za dodatnim informacijama na koje obveznici troše značajno vreme i ljudske resurse, kao i tendencija da se nadzorni organi ne bave suštinskim pitanjima važnim za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma već kažnjavanjem obveznika za pojedine formalne propuste.

PREPORUKE SAVETA

- Razviti sistem koji bi omogućio bolju saradnju Uprave, ostalih nadzornih organa i obveznika, u cilju boljeg sprovođenja propisa sa akcentom sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, a ne sa akcentom na opterećivanju obveznika brojnim formalnostima kroz npr. uspostavljanje radne grupe, koja bi se redovno sastajala kako bi pratila primenu propisa uz učešće predstavnika nadležnih organa.
- Napraviti analizu novih suštinskih izmena propisa u ovoj oblasti i predložiti sastanak sa Vladom RS radi unapređenja zakonskog okvira.
- Nastaviti sa radom na usaglašavanju domaćih propisa i zakona sa evropskim standardima i zahtevima.

- Usvojiti inicijative strukovnih udruženja za izuzimanje određenih poslovnih odnosa iz obaveza propisanih Zakonom (npr. riziko osiguranje).
- Nastaviti sa organizovanjem adekvatnih seminara i radionica u cilju sprovođenja odgovarajućih obuka za lica na koje se Zakon primenjuje, sa ciljem povećanja efikasnosti njegove primene.